

МЕТОДИ ОЦІНКИ ПІДПРИЄМСЬКИХ РИЗИКІВ

Васюта Вікторія Борисівна,

к.т.н., доцент

Ладно Денис Станіславович,

студент

Національний університет Полтавська політехніка
імені Ю. Кондратюка
м. Полтава, України

Вступ. /Introduction. Підприємства проводять господарську діяльність під впливом чинників невизначеності і спричиненого нею ризику, внаслідок чого фактичні результати конкретного рішення або виду діяльності можуть відхилятися від запланованих. Ризик за сучасних умов господарювання став основним фактором впливу на кінцеві результати господарювання як світових корпорацій, так і вітчизняних підприємств. Особливо підвищені ризики для функціонування вітчизняних підприємств, які здійснюють свою діяльність в умовах воєнного стану та високого рівня невизначеності. Щоб знизити рівень ризику, максимально забезпечити себе від усіх негативних результатів за умови реалізації ризиків необхідна систематична їх оцінка. Тому досить актуальним постає питання вивчення методів оцінки підприємницьких ризиків.

Мета роботи. /Aim. Метою роботи є аналіз методів оцінки підприємницьких ризиків.

Матеріали та методи. /Materials and methods. Для досягнення поставленої мети у роботі будуть використані такі методи, як порівняльного аналізу, систематизації.

Результати та обговорення. /Results and discussion. Сучасне бізнес-середовище характеризується високим рівнем динамічності та невизначеності. Відповідно такий стан є сприятливим до появи різноманітних підприємницьких ризиків. Щоб підприємство мало змогу відповідним чином реагувати на підприємницькі ризики, ухвалювати правильні рішення у сфері управління ними, мінімізації негативного впливу необхідно проводити

першочергово їх дослідження.

Оцінка підприємницьких ризиків підприємства спрямована насамперед на своєчасне виявлення таких ризиків. Надалі на основі отриманої інформації про виявлені ризики підприємство проводить їх ранжування та розробляє превентивні та активні заходи, спрямовані на мінімізацію негативного впливу в разі настання того чи іншого ризику. Проведений аналіз наукової літератури дозволив виділити декілька методів оцінки підприємницьких ризиків підприємства. Найчастіше в сучасній практиці використовують один з трьох методів оцінки підприємницьких ризиків: статистичний, експертний та розрахунково-аналітичний [1].

Статистичний та розрахунково-аналітичний методи є кількісними методами оцінки підприємницьких ризиків, оскільки базуються на проведенні різних розрахунків, вимірювання їх рівня. Тоді, як експертний метод використовує лише судження аналітика, орієнтується на його досвід, інтуїцію та знання. Тому експертний метод є більш якісним методом оцінки підприємницьких ризиків підприємства. Згідно із статистичним методом передбачається, що існує залежність зміни певної величини від проміжку часу. Для використання цього методу необхідна наявність даних за певний проміжок часу, як правило більше 5 років. Закономірності попередніх років переносяться на майбутні роки. Таким чином можна спрогнозувати розвиток події, рівень певного ризику на майбутні роки. Водночас слід враховувати, що статистика не є точною, науковою, тому точних результатів не надає. На основі статистичного методу підприємство має змогу визначити ймовірність настання окремих підприємницьких ризиків та готуватися до них.

Розрахунково-аналітичний метод є досить близьким до статистичного, оскільки також базуються на проведенні численних розрахунків. Даний метод дає змогу оцінити рівень ризиків на основі власної інформаційної бази підприємства. Основою для цього виступає фінансова та статистична звітність підприємства. На основі цієї інформації підприємство може встановити ймовірність ризику втрати майна, неплатоспроможності, ліквідності тощо.

Тобто розрахунково-аналітичний метод використовується переважно при оцінці внутрішніх підприємницьких ризиків. Тоді, як статистичний може бути використаний як для оцінки внутрішніх, так і зовнішніх ризиків [2].

За методом експертних оцінок вимірюються та оцінюються процеси і судження, що через неповноту наявної інформації не піддаються безпосередньому виміру, на основі яких прогнозує можливість розвитку подій і явищ у майбутньому. Стосовно аналізу й оцінки ризику це виявлення джерел і причин ризику, прогнозування дій конкурентів, встановлення всіх можливих ризиків, оцінка ймовірності ризикових подій, призначення коефіцієнтів відносної важливості. Кожен з методів оцінки підприємницьких ризиків підприємств має свої як переваги, так і недоліки. «Ідеального» методу, який дозволяв би точно визначити усі підприємницькі ризики з 100 % точністю нажаль не існує. На те вони й ризики, бо завжди існує невизначеність та непередбачуваність виникнення ризику. Але підприємства повинні постійно моніторити ситуацію та прогнозувати появу різних ризиків. Найкращого ефекту буде досягнуто за умови комплексного використання одночасно декількох методів. За результатами досліджень керівництво підприємства буде більш проінформованим про поточну ситуацію та можливі ризики.

Г. М. Чирва та О. А. Бовкун у своїй науковій праці зазначають, що оцінювати підприємницькі ризики можна за допомогою [1]:

- експертних методів, у відповідності до яких можна визначити рівень ризику, якщо про нього відсутня деяка інформація;
- економіко-статистичних методів, застосування яких вимагає необхідного обсягу інформації;
- розрахунково-аналітичних методів, застосування яких націлене на визначення точного значення рівня впливу ризику.

Інший тандем вчених Р. Скриньовський та Ю. Тиркало запропонували алгоритм, за допомогою якого слід проводити оцінку підприємницьких ризиків. Цей алгоритм складається з таких етапів, як:

- якісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого

виявляються, описуються і класифікуються ризики, а також проводиться аналіз того, що може бути спричинено ними;

– кількісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого формалізуються, моделюються, розраховуються і оцінюються можливі економічні ризики;

– вибору методів впливу на підприємницькі ризики, в результаті чого передбачається знизити економічні ризики чи повністю їх нейтралізувати;

– ухвалення управлінського рішення стосовно захисту результатів діяльності від наслідків виникнення ситуацій, спричинених ризиками;

– контролю результатів від настання економічних ризиків, їх переоцінки та коректування за рахунок ухвалення оперативних управлінських рішень [2].

Висновки./Conclusions. Таким чином, в умовах ведення бізнесу важливе значення відводиться своєчасній оцінці підприємницьких ризиків. Проведений аналіз дозволив виділити три найбільш поширені методи оцінки підприємницьких ризиків, а саме: статистичний, розрахунково-аналітичний та експертний. Кожен з цих методів має свої як переваги, так і недоліки й водночас не дає стовідсоткової інформації відносно ризиків. Найбільшого ефекту можна досягнути за умови комплексного використання різних методів оцінки підприємницьких ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чирва Г. М., Бовкун О. А. Оцінювання ризиків підприємницької діяльності та аналітичне забезпечення економічної стійкості підприємств у процесі захисту їх економічних інтересів. *Маркетинг, підприємництво, торгівля та біржова діяльність*. 2018. №1. С. 52-59. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(4\).2018.132085](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(4).2018.132085)

2. Скриньовський Р., Тиркало Ю. Підприємницькі ризики: сутність, види, методи оцінки та шляхи їх зниження. *Traektorîâ Nauki = Path of Science*. 2021. Vol. 7. No 12. С. 2015-2023. URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%B8%D1%82%D0%B0/Downloads/1PB.pdf>